

Landvetters Hembygdsförening

----- wid Säfwedals Härads Vinter Ting på Landvetter d 2 Martii 1781

Den 8 de November 1779.

Efter föregången ansökning af Gestgifvaren i Landwetter Jacob Ljungqvist, har General Lieutnanten, Landshöfdingen, Öfverkommendanten och Commendören af Kongl. Svärds Orden, Högwälborne Herr And: Rud: DuRietz förordnat underskrefne Ordinare Landtmätare till Laga Storskiftes delnings förrättande på Innägorna till hemmanen uti Landvetters By, Säfwedals Härad och Landwetter Socken belägen, I följe hwaraf och som närvarande dag, efter därom förut skedd kundgörelse, blifvet lemnad till samma delnings företagande, inställde sig nu hemmans Åboerne ifrån besagde By, nämligen för Wästergården, ifrån ett helt till 1/4 del förmedlat Krono Skatte mantal, förbemälte delnings Sökande, för Guldsmedsgården äfven ett helt oförmedlat och af samma natur, Bönderne Anders Johansson, Eric Olsson, Hans Jonsson och Börge Olsson, samt meremämde Gästgifvare Jacob Jungqvist för Länsmansgården, af lika beskaffenhet med nyssnämde gård, Bönderna Nils Carlsson, Olof Jonsson och Bengt Andersson, för Stomgården, under Landvetters Prästegård, ifrån ett helt till 1/4 dels förmedlat Krono Mantal, Indelningahafvaren däraf Kyrkjoherden Högårevördige och Höglärde Herr Magister A: Ekelund, och jämte honom, å Vener: Consistorii vägnar efter anmodan uti bref af den 3 dje hujus¹, Wälärewördige och Högvällärde Comministern Herr C: Bentin, samt å Kongl. Mayt och Kronans vägnar, Krono Länsmannen Wälaglad Joh: Nic: Vogel, jämlikt ordres af den 2 dre i sam(m)a månad, för Östergården, ett helt förmedlat till 3/8 dels Krono Skatte mantal, Bönderna Olof Olofsson, Lars Månsson och Pehr Larsson, den förstnämnde äfven swarande å sine Systrars vägnar: Warandes jämväl tillstädes, efter serskilt kallelse, Nämndemännen Jon Mattisson i Sallmeröd och Karl Ericsson i Härrya, att Landtmätaren vid förewarande förrättning biträda.

Affattningen af de nu under Delning ställda Ägor, öfverlemnades till Auscultanten Pehr Widén, som dermed samma dag gjorde början på Åker-jorden, hwilken, så fort den derefter infallne swåra wäderleken medgaf, omsider blef på Charta upptagen, efter den rymd och myckenhet af skiften som hwarje hemman hittills innehaft, och hade affattningen derefter bordt sträcka sig äfven till Ängen. Men som vintern mer och mer tilltog, och gjorde marken otjänlig till ett slikt syslande beslöt man att innehålla med handläggningen dervid till den tid af nästkommande År, då mätningen på de sidländige Ängarne lämpeligast kan bestyras, och hwarom vidare kungörelse skall blifve meddelt.

den 2 dre Maji 1780.

Ehuru Års-tiden ännu ey var tjänlig, fortsättande av den förledet År uppskutne mätningen på Landvetter By tillhörig Äng, likväl som Byamännen anseds nödigt att dessförinnan få den redan affattade Åkerjorden för hwarje hemman i Storskifte utlagd, för att vid förewarande Wåhrsådes tid, kunna förrätta plögnen på hwar sin tillfallande Åker-jord och den samma med nödig gödning förse, hwilket sedmera annars torde efterlåtas, om Åkerns tillredning äfven i År skulle rätta sig efter gamla häfden; Så instälde sig nu förordnade Landtmätaren, att denna Åker delning emellan Landvetters hemman förrätta, hwarvid åter här förut anteknade hemmans Åboer, Fullmägtiger och Nämndemänn tillstädeskomna

¹ V:C:= HÖGVÄRDIGA DOMKAPITLET
Hujus = Dennes, i denna månad

Landvetters Hembygdsförening

Och emedan första syslandet wid detta sammanträde, ankommer på jordens värdering, såsom hufvudsakeligaste grunden till sjelfva delningen, och whilken således med möjligaste noghet, efter jordens olika frugtbarhet, bör afpassas; ty ålades hemmansÅboerna och Innehafvarne, att hwar för sig biträda Landtmätaren vid detta Göromål med sådane underrättelser, som de sjelfva under Åkerens förra bebrukning kunna hafva inhämtat, rörande dess mer och mindre godhet, emedan de i annan händelse hafva att skylla sig sjelfva, om delningen ey med behörig jämnlikhet dem emellan utfaller.

Samteliga hemmans Åboerne, äfven som Herr Kyrkjoherden Ekelund, tillkännagofve härefter, det de icke skola hafva sig bekant annan skilnad uti Åker jordens godhet, än som genom dess olika skötsel tillkommet, förmenande fördenskulld, att nogon skillgagtig värdering på Åkerjorden icke skall wara nödig, utan då hwart hemman deraf ärhåller sin hittills innehafda utsädesrymd, förmoda de, att utgången af delningen med hwartheras tillständiga rätt lærer instämma, ehuru det icke felar, att en del hemmans Åboer råka i mistning af en bättre skött jord, i stället för en sämre, med hvilket likväl, i anseende till jordens jämlighet, desto mindre kännbart bör anses, som sådant inom kortt tid, genom en bättre odling kan hjälpas - - - - -

Landtmätaren ville likväl om denna uppgift wara närmare unerrättad, och begaf sig därföre ut på Åkerjorden, till dess pröfning, då den på flere ställen medelst gräfning undersökt, i så motto befannts inträffa med redan skedde uppgift, som den allestädes wisade sig, till matjorden, med en lika blandning af mull och sand, samt med bottn af sednare nämnde slag, warandes ey utan, det bottn här och där hyser nogon art af lera, men till så obetydelig del, och i sådant lege, att derpå ey kan göras nogot afseende, till serskilt värdering, i anseende hwartill och som Herr Consistorii och Krono Fullmäktigerne med Herr Kyrkjoherden Ekelunds och hemmans Åboernes redan yttrade tankar, om Åkerens värdering, sig förenade, så lät ock Landtmätaren dervid bero, och ansåg jorden till dess frugtbarhet sådan, att den kan gifva femte kornet, efter medelt måttig årsväxt räknat. Herr Kyrkjoherden Ekelund anmälte härefter, det någon tvist emellan honom och dess grannar skall uppstått, angående en fädrifts och Afwelswäg, som alltid waret brukad ifrån Prästegården öfver Landvetters Ågor till en under samma Prästegård lydande Äng, Gallhålan kallad, men hwilken rättighet dess grannar likväl velat honom bestrida; dock som lofl. tingsRätten redan genom dom förklarar, att Prästegården wid nyttjandet af denna väg skall wara bibehållen, hwarutinnan förmod - - - Wällofl(iga) Lagmans Rätten, det denna dock sedermera blifvet wäddjad, jämväl lærer instämma, så påstår Herr Kyrkjoherden, att denna väg till nogon viss bredd och sträckning före delningen måtte utstakas, i stället för det, att den förut på flera Ställan af ägorne waret nyttjad. Detta påstående bestriddes wäl i början af Landvetters Byamänn; Men sedan de, på Landtmätarens föreställning, funnet oumgängeligen nödigt, att nogon viss allmän väg ifrån Landsvägen upptill Gästgifwaregården, warder antagen, och hwilken väg till sitt lege så kan inrättas, att den till större delen äfven kan tjäna till den af Herr Kyrkjoherden påstådda fägatan, då den sedemera blifwer anlagd ifrån den förra, i närmaste måtte efter wanliga Kyrkjo- och Prästegårdswägen, ned till Broen, beqwämde sig Byamännen omsider till en sådan uppstakning af nämnda väg och fägata, som Chartans tekning utmärker, och hwarigenom en annan öfver Åkerjorden brukad väg försvinner, som i det stället såsom Åker beräknas bör och på det den ifrån Gästgifwargården öster ut igenom Byen och emellan Åkrarne löpande vägen må blifva så tillräckeligen bred, att ey allenast nödig trampningsmehn, utom Åkerens skada, där kan winnas för hwarjehanda körslor till och ifrån Landsvägen öster ut, utan ock att samma väg framdeles kan tjäna till allmän Landsväg, i fall den dertill skulle antagas, hwilket både för resande blefwe mera beqwämt och jämwäl för Byamännen i så måtto nyttigt, som allenast en väg i stället för 2 ne vägar, woro att underhålla, och Ågorne i sådant fall bättre kunna

Landvetters Hembygdsförening

hägnas och befredas, än nu sker, då 2 ne farvägar genom Ågorna af Allmännheten gagnas, Så förenade sig given Herr Kyrkjoherden och Byamännen med Krono- och Consistorii Fullmäktigernes bifall, att låta samma väg förökas till en i besagde anseenden ärfordelig bredd, hwarmed den alltså på Chartan utmärkt blef.

Nu återstod sjelva delningen och på tillfrågan, huru den helst åstundades förrättad. yttrade sig de flesta, förutan nogra af hemmans Åboerna, de förra, att de willja hafva Åker-jorden utlagd i ett skifte till hwarje hemman, i ordning efter tomternes lege, såsom bäst ländande ändamålet af Storskiftet, och de sednare, att de helst åstundade samma Åkerjord fördelt i 2 ne skiften, nämligen ett västan och det andra Östan det igenom Åkrarne liggande skedet, utan annat skäl därtill, än att såmedelst ärhålla nogon jord på hwardera stället: Men som Åkerjorden blidvet lika god uppgifven, och dess belägenhet i anseende till Gårdarne är mera lämplig till förra än det sednare delningssättet, hade hwad jordens skötsel och inhägnande beträffar; Så kunde Landtmätaren för dess del ey tillstyrka annat delningssätt, än som med de flestes äskanden instämmer, och hwarmed Krono- och Consistorii-Fullmäktigerna sig äfven nöjde förklara; Hwarföre de i annan mening sig yttrade Jordägare vidare tillfrågades, om de med sina Grannar villja förenas om det af dem äskade delningssätt eller i ann -- händelse hafva anstånd med delningen till dess domstolen i orten, efter föregången instämning, desse skillgagtigheter emellan Byamännen pröfvar och afdömt?? Hwarpå de, efter nogon stunds besinnande, sig utlåta, att de i denna Sak icke willja wara sine Grannar stridige, utan begifva sig nu mera till det delningssätt, som af dem påstått blifvet.

I följe häraf utlades Åker-jorden till hwarje hemman, efter förut innehafde Utsädes-rymd, på sätt nedanstående uträkningar med Chartan jämförde visa:

Hemmanens Namn	Gamla Skiften	Nya Skiften
w A 1 1/4 Västergården	4:9 $\frac{7}{20}$	4:6 $\frac{11}{20}$
g B 1 - Guldsmedsgården	11:20 $\frac{1}{10}$	11:17 $\frac{7}{10}$
l C 1 - Länsmansgården	9:29 $\frac{3}{5}$	9:26 $\frac{4}{5}$
s D 1 1/4 Stomgården	4:28 $\frac{3}{5}$	4:25 $\frac{4}{5}$
ö E 1 3/8 Östergården	8:16 $\frac{7}{20}$	8:14 $\frac{1}{20}$
Härtill kommer hwad som åtgått till förökning af vägarne bredd		:14
5 Heman Tillsammans	39:8 $\frac{1}{2}$	39:8 $\frac{1}{2}$

Med sidan rymd och efter de på Chartan utmärkte skillnader emellan hemmanen, blefvo desse skiften, äfven som den öferenskomne bredden af vägarne, i samtelige wederbörandes närvaro på sättningen tills lägligare tid för Ängens afmätning infaller.

Den 5 Julii 1780

Landvetters Hembygdsförening

Sedan den uppskutne mätningen på Ängen till Landvetters By, genom - - - - Auscultanten E. Upmark, nu mera medhunnets, hwarvid ey allenast hwarje hemmans hittills nyttjade tege skiften blifvet observerade, såsom för Wästergården under Lit: w, för Guldsmedsgården under Lit: G, för Länsmansgården under Lit:L, hwilka begge sednare Gårdar haft Åre-skifte sig emellan, för Stomgården under Lit: S, och för Östergården under Lit: Ö, hwilka begge gårdar under desse Liter haft ständige tegar, men Åreskifte tillika på de under Lit: X teknade, utan har ock skillnader emellan de i sednare tider af Utmarken gjorde Inkräcktingar och de äldre Hagarne, som till Innägorne höra, dervid blifvet iagttagen, så att hwad som under Ängsdelningen egenteligen begripes bör, på Charta finnes affattat; Så hade närwarande dag blifvet kundgiord, till företagande af den återstående Ängs delningen, hwarvid således de i förra delnings Protokollet anteknade hemmans Innehafvare, Fullmäktiger och Nämndemänn sig nu åter inställde. Närwarande delägare i Förrättningen ärhindrades, liksom före Åkerdelningen, att äfven vid förestående värdering å Ängen, lemna all den upplysning de kunna äga om Ängens skiljaktiga afkastning efter medelårig växt, och på gifven försäkran härom, förfogade man sig först till de ställen af Ängen, hwilka förmentes äga mästa bördigheten, hwaräst dess afkastning öfverräknades till åtta sommarlass på tunnelandet, och sedan all den öfriga Ängen, i mohn efter dess olika växtelighet på lika stor rymd, blifvet häremot jämförd, samt jämväl till sitt höslag utrönt, förenade sig delägarena att upptaga all ängen under tio serskilte afkastnings grader, räknade nämligen, förutan den redan nämde, till fem, fyra, tre, två, ett och ett halft, ett och ett fjerdedels, ett, ett halft samt tre fjerdedels sommarlass på tunnelandet, hwaraf de fem förstnämnde graderne utgöra ömsevis hårdwalls och madäng, den förre med mer och mindre tufver och den sednare mer och mindre beswärad af vattn, hwarigenom, äfven som af olika förmonlig belägenhet under och vid Åkrarne eller husen, dess växtelighet varierar. Bestående all den öfriga Ängen af hårdvalls mark, till större delen berglagd, Skogwuxen, sandturvig och där den är nogot sidländig med mossa öfverdragen, hwilken således, i det skick hon nu finnes, till föga annat tjäna, än Betesmark, hwarföre ock Byemännen, i brist af annan lägenhet dertill, nu förenats, att från delningen till detta behov utesluta det så kallade Brattås tillika med en del af Östergårdens därunder belägna skifte, på sådant sätt, efter den å Chartan ifrån vägen neder åt sjön dragne lineen, att då gärdesgård derefter och vidare efter vägen samt den derifrån väster ut teknade lineen upprättas, Kreaturen miste hafva ey mindre en obehindrat gång till vattne uti nämnda sjö, än Betesmarken därstädes. Blifwandes det dock hemmans Åboerne obetaget, att hwar på sine innom denna Beteshage belägne gamla skiften, bärga det hö, som därå växa kan, men hwarjämte anmärkes, att Stomgårdens tillhöriga skiften innom samma tract böra sammandragas uti ett skifte intill Gallhållans Ägor, efter den skedda taxeringen, till enskilt bruk för Innehafvaren deraf, och hwarföre Storgården uti den för de öfrige Gårdarne utsedde Beteshagen ey hafver nogon del.

Andra vägar, än som nu å Chartan antecknade finnas, kunna nu icke uppstakas emedan ovisst är, huru skiftena för hvarje hemman utfalla, och hemmans Åboerna dessutom förklara sig nöjda med, att nyttja de wanliga Afwelsvägarne, hvilka så litet kunna anses till mehn ock skada för Ägorne, att nogon slags afkortning å jorden för dem ey bör äga rum.

Härefter togs delningssättet under öfverläggning, hwarvid flerehanda förslagen dertill föreföllo: Men som Ängen under den förrättade värderingen utmärkt sig ganska skillgagtig icke allenast till wäwtelighet och höslag, hwarigenom dess odling och afbärgning förekommer mer ock mindre förmonlig, utan ock i hänseende till skogen, som på somliga ställen finnes nog ymneg, men på andra åter ganska liten eller ingen: Warandes jämväl en del af Ängen tämmeligen nära, och en del deremot nog afsides belägen, alltså ock emedan alla hemmanan, såhwidt möjligt är, af desse skillgagtheter uti Ängen böra draga lika fördel och last, och

Landvetters Hembygdsförening

sådant med förevarande delning icke kan vinnas genom ett, utan flere skiften. Ty funno Delägarne ock Fullmäktigerne rådeligast att låta utlägga Ängen till hwarje hemman uti fyra skiften, och öfverlemna för öfrigt, efter nu uppgifvet förslag, till landtmätarens närmare eftersinnande huru denna Delning med möjeligaste likhet dem emellan, efter förra häfden, lämpeligast kan förrättas, utan att dervid hafva nogot afseende på Storskiftet Widare, än hwad Ängen under Åkrarne beträffar, hvilken hwarje Åkerskifte åtfölja bör.

Widare war nu icke å ena eller andra sidan att anföra. Hwarföre Uträkningen af Ägorne härefter företogs, och sedan hwarje hemmans hittills innehafde Ängstegar derigenom till godhet och rymd blifvet utrönta, förrättades i anledning deraf Utlägget af hemmanens Äng i Storskifte jämlikt följande Uträkningar:

Härtill kommer ett odelt stycke under lit, G vid sjön, som till både Åker och Äng är odugeligt
- - 5:23 5:23

I närvaro af samtliga vederbörande blefvo föregående Ängskiften på nedanskrefne dag på marken utstämd, Hwarmed denna Delnings förrättning slutades, Och att sålunda, som före Uträkningarna anfördt finnes, vara förelupet ock värkstället, intygar Landvetter den 10 Julii 1780

På Ämbetets Wägnar

J Åstrand